

Федорова М.А. Підготовка майбутніх вихователів до формування ігрової компетентності дітей дошкільного віку / М.А.Федорова // Scientific Letters of Academic Society of Michal Baludansky. – Volume 6, № 3/ 2018. – С. 42-45.

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДО ФОРМУВАННЯ ІГРОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Федорова Марія

Анотація. У статті окреслюється сутність поняття «ігрова компетентність дитини дошкільного віку», виділяються її основні ознаки, аналізуються причини, які призводять до витіснення гри з життя сучасних дітей. Автором обґрунтовується модель підготовки майбутнього вихователя до формування ігрової компетентності дітей дошкільного віку.

Ключові слова: ігрова діяльність, ігрова компетентність дитини дошкільного віку, характеристики ігрової компетентності дошкільника, модель підготовки майбутніх вихователів.

FUTURE TEACHER TRAINING FOR THE FORMATION OF CHILDREN'S GAMING COMPETENCE

Maria Fedorova

Summary. The article deals with the importance of games in the development of the preschool-aged child's personality and is based on the analysis of research papers of modern scientists. The essence of the concept of "gaming competence of a preschool-aged child" is outlined, its main features are highlighted, and causes that lead to displacement of games from life of modern children are analyzed. The author describes the model training of the future teacher that will result in the formation of the gaming competence of preschool-aged children. It includes motivational component, technological component and diagnostic component. Effective preparation of future teachers for the formation of children's gaming competence is carried out in the Master's degree course subject "Theory and methods of gaming activity of preschool-aged children ", with the duration of 4 credits ECTS (120 hours). The subject is

devided into three main sections: "The theory of gaming activity in preschool age", "Development of creative games in preschool age", "Methods of organizing games according to the rules in preschool age". In the end of the course future teachers will familiarize themselves with methodological foundations of the organization of gaming activities in the preschool age, taking into account the content of all educational lines of the Basic component of preschool education in Ukraine and the children's acquisition of life competencies.

Key words: gaming activity, play competence of a preschool-aged child, characteristics of game competence of a preschool-aged child, model of training of future teachers.

Актуальність проблеми дослідження. Згідно з вимогами Базового компоненту дошкільної освіти в Україні розвиток дитини в системі дошкільної освіти здійснюється на засадах компетентнісного підходу. Серед ключових компетентностей особлива увага приділяється формуванню ігрової компетентності дошкільників, яка здійснюється у процесі реалізації освітньої лінії «Гра дитини».

Дослідженням ігрової діяльності дошкільників займалися Л.Виготський, Д.Ельконін, О.Запорожець, Г.Кравцов, О.Кравцова, С.Новосьолова, О.Смирнова, К.Трифонов та ін. Вчені обґрунтували, що ігрова діяльність має фундаментальне значення для розвитку психіки дитини в онтогенезі. Розвинена творча гра дозволяє дитині засвоїти і апробувати норми людських взаємовідносин, забезпечує інтеріоризацію смислів людської поведінки і діяльності, моральних цінностей. Гра найбільш ефективно сприяє розвитку новоутворень дитячої психіки, забезпечує розвиток пізнавальної мотивації як основи навчання і є необхідною умовою успішного включення в майбутню навчальну діяльність.

Величезною проблемою сучасного дошкільного дитинства є витіснення творчої гри з життя дітей. За дослідженнями О.Смирнової розвинена

сюжетно-рольова гра, яка вважалася нормою півсторіччя тому, сьогодні властива лише 6% дошкільників [Smurnova, 2017, p.6]. Це зумовлено багатьма причинами: штучне скорочення дошкільного дитинства через ранній початок шкільного навчання (з 6 років); заміна ігрової діяльності – навчальною завдяки організації навчальних занять в дитячому садочку; надання переваги дидактичним та рухливим іграм замість творчих; регламентація дитячої гри вихователем через прямі вказівки стосовно розвитку сюжету гри або показ ігрових дій; нерозуміння значення творчої гри для розвитку дошкільника вихователями і батьками; недостатньо точне усвідомлення вихователями механізмів розвитку творчої гри, незнання методичних прийомів її організації в різних групах ДНЗ. Наслідком такої ситуації є те, що творча гра не досягає високого рівня розвитку, залишається примітивною, що нівелює її розвивально-виховне значення як провідної діяльності дошкільного віку. Виходячи із зазначеного вище, підготовка майбутнього вихователя до формування ігрової компетентності дітей дошкільного віку є важливою складовою його професійної підготовки у вищому навчальному закладі.

Метою статті є обґрунтування теоретичної моделі підготовки майбутніх вихователів ДНЗ до формування ігрової компетентності дітей дошкільного віку.

Виклад основних положень. У сучасній науковій літературі відсутнє чітке визначення поняття «ігрова компетентність дошкільника», проте у діючих програмах розвитку дітей дошкільного віку («Впевнений старт», «Українське дошкілля», «Дитина в дошкільні роки») подаються характеристики її сформованості.

При обґрунтуванні визначення поняття «ігрова компетентність дошкільника» ми спиралися на розуміння поняття «компетентність» сучасними вченими (І.Бех, В.Волканова, І.Зимня, Р.Мільруд, О.Овчарук, Р.Равена, А.Хуторський та ін.). Ігрова компетентність дитини дошкільного

віку розуміється як здатність здійснювати ігрову діяльність на високому рівні, що ґрунтується на досвідченості дитини в цій діяльності, передбачає сформованість вольових зусиль, ігрових умінь та умінь міжособистісної взаємодії, підкріплюється стійкими ігровими мотивами і мотивами самоствердження.

На основі аналізу діючих програм розвитку дитини дошкільного віку ми можемо виділити такі характеристики ігрової компетентності, які мають бути сформовані на кінець старшого дошкільного віку: дитина виявляє стійкий інтерес до ігрової діяльності, має власні ігрові уподобання; може запропонувати учасникам гри цікавий і досить складний сюжет, планує розгортання сюжету та визначає перспективи гри; у змісті ігор передає типові людські взаємовідносини, типові особливості взятої на себе ролі, використовуючи при цьому засоби виразності; приймає ігрові правила і дотримується їх; використовує іграшки, предмети-замінники та різні матеріали відповідно до змісту гри; вміє налагоджувати партнерські взаємини у групі 5-7 дітей, проявляє товариську, конструктивно розв'язує конфлікти, радіє спільному успіху [Programa rozvitku ditini doshkilnogo viku «Ukrayinske doshkillya», 2013, p. 243].

Формування ігрової компетентності дошкільника багато в чому визначається професійною майстерністю вихователя, його компетентністю в організації ігрової діяльності дітей (тобто ігровою компетентністю вихователя).

Модель підготовки майбутніх вихователів до формування ігрової компетентності дошкільників включає мотиваційно-цільовий, змістовий, технологічний, результативно-діагностичний компоненти. Мотиваційно-цільовий компонент передбачає розвиток емоційно-ціннісного ставлення до ігрової діяльності, формування у майбутніх вихователів знань про визначальне і незамінне значення гри як засобу виховання і розвитку дитини дошкільного віку, формування умінь ставити мету і визначати

перспективи розвитку ігрової діяльності. Змістовий компонент моделі пов'язаний з осмисленням теоретичних основ ігрової діяльності та методики організації різних видів ігор у дошкільному навчальному закладі. Технологічний компонент включає форми і методи роботи зі студентами, які забезпечать практико-орієнтоване засвоєння знань стосовно діагностики, планування, організації ігрової діяльності дошкільників, завдяки застосуванню активних методів навчання і проблематизації самостійної роботи студентів. Результативно-діагностичний компонент включає комплекс методів контролю і самоконтролю навчальної діяльності, що дозволяють виявити рівень сформованості ігрової компетентності майбутніх вихователів.

Мотиваційно-цільовий компонент підготовки майбутніх вихователів до формування ігрової компетентності дошкільників реалізується під час вивчення дисциплін «Вступ до спеціальності», «Педагогіка загальна», «Теорія та історія дошкільної педагогіки», «Психологія дитяча», під час проходження педагогічної практики [Maksymova].

Змістовий та технологічний компоненти найбільш повно реалізуються завдяки викладанню в магістратурі навчальної дисципліни «Теорія та методика ігрової діяльності дітей дошкільного віку». Тривалість курсу – 4 кредити ECTS (120 годин). Метою курсу є формування ігрової компетентності майбутнього вихователя, оволодіння методичними основами організації ігрової діяльності в дошкільному віці з урахуванням змісту всіх освітніх ліній Базового компонента дошкільної освіти в Україні та набуття дітьми життєвих компетентностей. Вивчення навчальної дисципліни спрямоване на вирішення таких завдань: засвоєння теоретичних основ ігрової діяльності у дошкільному віці; розуміння змісту, особливостей та методичних засад формування ігрової компетентності дитини дошкільного віку; формування умінь розв'язувати виховні, навчальні та розвивальні завдання в роботі з дошкільниками

засобами ігрової діяльності; формування умінь створювати розвивальне ігрове середовище; оволодіння методами і прийомами керівництва ігровою діяльністю дітей в різних вікових групах; формування вмінь діагностувати рівень розвитку ігрової діяльності дошкільників та прогнозувати напрями її розвитку.

Зміст навчальної дисципліни включає три розділи. Перший розділ «Теорія ігрової діяльності у дошкільному віці» передбачає вивчення таких тем: «Психолого-педагогічні та методичні основи ігрової діяльності», «Виховання та розвиток дітей у грі», «Іграшка як засіб виховання дошкільників». На лекціях магістри ознайомлюються з науковими теоріями та сучасними дослідженнями гри, з класифікаціями дитячих ігор, принципами, ознаками та функціями ігрової діяльності, особливостями гри як засобу гармонійного розвитку дитини. Також магістри вивчають історію іграшки, вимоги до неї, особливості підбору іграшок та предметів-замінників для дітей різного віку. Практичні заняття передбачають опрацювання теоретичного матеріалу та виконання практично орієнтованих завдань. Так, пропонувалися наступні завдання: зробити порівняльний аналіз ігор дітей різних поколінь (ігор сучасних діти, своїх ігор у дитинстві, ігор батьків та бабусь і дідусів); визначити освітні і виховні завдання різних видів ігор, які спостерігали під час проходження педагогічної практики, проаналізувати їх відповідність завданням, визначеним в програмі; навести приклади сучасних іграшок, які відповідають (не відповідають) вимогам до іграшок, відповідь обґрунтувати; проаналізувати предметно-ігрове середовище групи, де студенти проходили практику, його відповідність вимогам, окресленим у нормативних документах.

Другий розділ «Розвиток творчої гри в дошкільному віці» передбачає вивчення тем: «Творчі ігри дошкільників», «Режисерські ігри дошкільників», «Сюжетно-рольові ігри в дошкільному віці»,

«Театралізовані ігри дошкільників», «Будівельно-конструктивні ігри в дошкільному віці». В процесі вивчення цього розділу магістри ознайомлюються з різними видами творчих ігор: режисерськими, сюжетно-рольовими, театралізованими, будівельно-конструктивними, їх характерними особливостями, методикою організації ігор в різних групах дошкільного навчального закладу. На практичних заняттях вирішувалися такі завдання: запропонувати тематику сюжетів режисерських ігор (для молодшої, середньої, старшої груп ДНЗ) та ігрові дії, якими діти повинні оволодіти для реалізації цих ігор; скласти таблицю, у якій запропоновано методи і прийоми керівництва режисерськими іграми для дітей різних вікових груп; скласти рекомендації для вихователів щодо розвитку сюжетно-рольової гри в різних вікових групах дошкільників (молодша, середня, старша); продіагностувати рівень розвитку сюжетно-рольової гри, запропонованої у відеоролику; скласти розгорнутий план підготовки до театралізованої гри за літературним твором на вибір; запропонувати тематику будівельно-конструктивних ігор для молодшої / середньої / старшої груп ДНЗ.

Третій розділ навчальної дисципліни «Методика організації ігор за правилами у дошкільному віці» передбачає ознайомлення магістрів з дидактичними іграми, їх видами, структурними особливостями. Вивчаються методичні засади керівництва дидактичними іграми у різних групах дошкільного навчального закладу. На практичних заняттях магістрам пропонувалося підібрати різні види дидактичних ігор для дітей раннього віку, для дітей молодшого (середнього, старшого) дошкільного віку [Fedorova].

Результативно-діагностичний компонент пов'язаний з оцінкою рівня сформованості ігрової компетентності вихователя. Поточне оцінювання здійснюється під час практичних занять, коли магістри виконують

практично-орієнтовані завдання. Контрольне оцінювання передбачає написання підсумкової модульної роботи та складання заліку.

Висновки. Вивчення в магістратурі навчальної дисципліни «Теорія та методика організації ігрової діяльності дітей дошкільного віку» забезпечує оволодіння майбутніми вихователями теоретико-методичними основами ігрової діяльності і є умовою ефективного формування в подальшій професійній діяльності ігрової компетентності дітей дошкільного віку.

Література

[1] Смирнова Е.О. Игровая компетентность воспитателя / Е.О.Смирнова // Современное дошкольное образование. Теория и практика. – 2017. – №9. – С.4–9.

[2] Програма розвитку дитини дошкільного віку «Українське дошкілля» / О. Білан, Л. Возна, О. Максименко та ін. – К.: Мандрівець, 2013. – 264 с.

[3] Максимова О.О. Педагогічна практика: методичні рекомендації для студентів вищих пед. навч. закладів зі спеціальності «Дошкільне виховання» / О.О.Максимова. – Житомир: ЖДУ ім. І.Франка, 2010. – 27 с.

[4] Федорова М.А. Теорія та методика ігрової діяльності дітей дошкільного віку: навч. посібник / М.А.Федорова. – Житомир, ФОП Левковець, 2018.– 155 с.

References

[1] Smyrnova E.O. Yhrovaia kompetentnost vospytatelia / E.O.Smyrnova // Sovremennoe doshkolnoe obrazovanye. Teoryia y praktyka. – 2017. – №9. – S.4–9.

[2] Programa rozvitku ditini doshkilnogo vIku «Ukrayinske doshkillya» / O.I. BIlan, L. M. Vozna, O.L.Maksimenko ta In. – K. : Mandrivets, 2013. – 264 s.

[3] Maksymova O.O. Pedahohichna praktyka: metod. rekomendatsii dlia studentiv vyshchychk ped. navch. zakladiv zi spetsialnosti «Doshkilne vykhovannia» / O.Maksymova. – Zhytomyr: ZhDU im. I.Franka, 2010. – 27 s.

[4] Fedorova M.A. Teoriia ta metodyka ihrovoi diialnosti ditei doshkilnoho viku: navch. posibnyk / M.A.Fedorova. – Zhytomyr, FOP Levkovets, 2018.– 155 s.

